

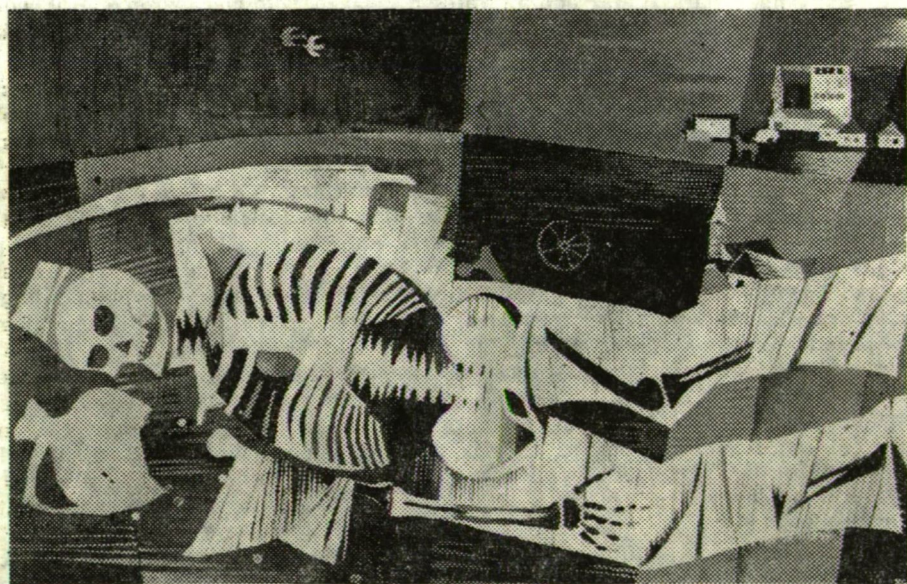
poéma? A közös erővel is legyőzhetetlen véget, az elmúlást? Aminek, hiába minden ravaszkodás, nem lehet túljárni az eszén? Amit még a művészet — a hat zenész — sem képes megszelídíteni? Amivel mindenkinek magának kell szembenéznie? A megmagyarázhatatlan, amire parasztjaink érthetetlen és értelmetlen magyarázatokat keresnek, lúdvércben és gíroszkópban, amiről azt se tudják, micsoda? Vagy egyszerűen csak új népmesét fakaszt Radicskov az ősi és eleven hagyományból, önmaga mulatságára és a mi ámulatunkra? Naiv, csodálkozó, mesehallgató parasztembereké változtat bennünket, huszadik századi nézőket is?

Mivel műveli ezt a varázslatot? Miért nem maradunk *kívül* a játékon, mint a legtöbb groteszk színmű nézője, akinek csak az agyához, s nem a szívéhez szól a darab? Talán azért, mert a mesélő maga is eleven közösséget érez a groteszk mese hőseivel, maga is azonosul velük, maga is mesehős? Ezek a modern paraszt-groteszkek ugyanis közvetlenül a népi kultúra talaján nőttek. Radicskov nem *rekonstruálja*, amit ábrázol. Hanem *éli* — de modern és európai íróként éli. Magabiztos természetességgel építkezik az elemeiből. S ahol szüksége van rá, modern anyagokat használ. A korszerű irodalom igényeit tiszteletben tartva.

Nem tudom, be fogják-e mutatni Magyarországon a Zúrzavart és a Januárt. Őszintén szólva nem nagyon bízom benne. Színházi embereink, s talán a közönségünk ínye is szelídebb ízekhez szokott. A groteszkből is csak a jámborabbját szoktuk. S az újat többnyire megcsócsálva. S ráadásul Radicskov közege túlságosan ismerős ahhoz, hogy exotikumnak érezzük, de ahhoz már idegen, hogy magától értetődően mozogjunk benne. Kár. Már csak azért is, mert a népi demokratikus országok többségének színházi irodalma közönségünk számára majdnemhogy fehér folt. S ami még nagyobb baj, az írók, a színházak számára is az. Vagy protokoll. Pedig, mint Radicskov példája bizonyítja, van mit fölfedeznünk.

Többek között ezért is jelentős esemény Radicskov két kitűnő drámájának közreadása, amiért az Európa Kiadót, s kiváltképp a népnyelvet és a tudákos modernséget izesen és mondhatóan, színpadot kívánóan ötvöző fordítót, *Juhász Pétert* illeti köszönet s dicséret. (*Európa, 1977.*)

GÖNCZ ÁRPÁD

HÉZSÓ FERENC: ALFÖLD